

УДК 336.64

КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ

Артур Жаворонок

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Чернівці, Україна*

Резюме. *Поняття фінансової стійкості підприємства широке й багатогранне. Тому в сучасній аналітичній літературі трактування його суті, побудова і вибір оцінювальних показників неоднозначні й недостатньо аргументовані. Для здійснення виробничих і комерційних завдань кожне підприємство повинно мати достатню кількість основних і оборотних засобів. Останні потрібні для фінансування поточної діяльності підприємства. Тому формування відповідної суми оборотних коштів, а також ефективного їх використання є одним із першочергових завдань керівництва підприємства. Успіх фінансової діяльності віддзеркалює добрий (стійкий, задовільний) фінансовий стан підприємства. Проте він може бути поганим, нестійким, незадовільним, коли мають місце ті чи інші недоліки в управлінні його капіталом. У сучасних мінливих, важкопрогнозованих умовах підприємства лісогосподарської галузі повинні формувати та зміцнювати управління фінансовим станом на підприємстві, та економічною стійкістю підприємства загалом за допомогою системи організаційних, технологічних, управлінських, фінансових, економічних методів та інструментів на основі комплексних програм. Їх розроблення має базуватися на моніторингу стану зовнішнього і внутрішнього середовищ, результати якого використовуються при розробленні управлінських рішень, спрямованих на посилення позицій підприємства. Результати проведеного дослідження свідчать, що найчастіше фінансові ускладнення у підприємств лісогосподарської галузі виникають унаслідок накопичення невиправданих (понаднормативних) залишків товарно-матеріальних цінностей на складах підприємства; погіршення показників виробничої діяльності (обсяги, якість і асортимент продукції тощо); затримки реалізації продукції (затоварювання, падіння цін і попиту, збільшення відтермінованої дебіторської заборгованості покупців); зниження рентабельності діяльності, а, отже, й суми прибутків і оборотних коштів; втрати оборотних коштів через невиважені управлінські рішення; вилучення коштів у підприємства адміністративним, судовим, податковим або інфляційним шляхом; інших причин (збитки від стихійних лих, несподівані банкрутства боржників, зростання конкурентного тиску закордонних виробників, зміна митних процедур тощо).*

Ключові слова: *ліквідність, рентабельність, ділова активність, фінансовий стан, комплексне оцінювання фінансового стану, фінансові ресурси.*

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.04.138

Отримано 25.05.2020

UDC 336.64

COMPREHENSIVE ASSESSMENT OF THE FINANCIAL STATUS OF FORESTRY ENTERPRISES AS A PREREQUISITE FOR FINANCIAL RESOURCES ATTRACTION

Artur Zhavoronok

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine

Summary. *The concept of the enterprise financial stability is broad and multifaceted, so in the modern analytical literature, the interpretation of its essence, construction and selection of assessment indicators are*

ambiguous and insufficiently substantiated. To carry out production and commercial tasks, each enterprise should possess sufficient amount of fixed and current assets. The latter are needed to finance the current activities of the enterprise. Therefore, the formation of appropriate amount of working capital, as well as its effective use is one of the company's management priorities. The success of financial activities reflects good (stable, satisfactory) financial condition of the enterprise. However, it can be bad, unstable, unsatisfactory when there are certain drawbacks in its capital management. Under current changing, difficult-to-predict conditions, forestry enterprises must form and strengthen the management of enterprise financial condition and enterprise economic stability in general by means of the system of organizational, technological, managerial, financial, economic methods and tools based on comprehensive programs. Their development should be based on monitoring the state of external and internal environments, the results of which are used in the development of management decisions aimed at strengthening the enterprise position. The results of the carried out investigation show that very often financial difficulties of forestry enterprises occur due to: accumulation of unjustified (excessive) inventory balances at the enterprise warehouses; deterioration of production indicators (volumes, quality and products range, etc.); delays in sales (overstocking, falling prices and demand, increase in overdue receivables from customers); reduction of the activities profitability, and hence the amount of profits and working capital; loss of working capital due to ill-considered management decisions; withdrawal of funds from the enterprises by administrative, judicial, tax or inflationary means; other reasons (losses from natural disasters, unexpected bankruptcies of debtors, increasing competitive pressure from foreign manufacturers, changes in customs procedures, etc.).

Key words: liquidity, profitability, business activity, financial status, comprehensive assessment of financial status, financial resources.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.04.138

Received 29.05.2020

Постановка проблеми. Ринкова економіка та зміна форм господарювання ставлять перед суб'єктами господарювання нові проблеми, однією з яких є забезпечення економічної стабільності розвитку. Тому визначення фінансової стійкості підприємств необхідне не тільки для них самих, але й для партнерів, які беруть безпосередню участь у їх діяльності. Слід також мати на увазі, що фінансово стійке підприємство має переваги в залученні інвестицій, триманні кредитів, виборі споживачів і постачальників, а також більш незалежне від несподіваних змін ринкової кон'юнктури.

Для розв'язування цієї проблеми суб'єкт господарювання повинен проводити пошук джерел фінансових ресурсів, їх раціонального розподілу й ефективного використання в процесі всієї господарської діяльності. Всі ці обставини визначають необхідність розроблення методології, методики й організації управління фінансовим станом господарюючих суб'єктів із урахуванням їх наявного капіталу, галузевої специфіки, сучасних методів аналізу та прогнозування стабільного розвитку в існуючій економічній ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед них особливу увагу дослідженню даного питання присвятили свої праці Андрущенко К. [1], Косач І. [6], Дубина М. [9], Ковальчук Н. [7], Сосновська О. [12], Терещенко О. [11], Холявко Н. [10], Шкарлет С. [8], Grigora-Ichim C. E. [2], Ciubotariu M. [3], Grosu V. [4].

Метою дослідження є розроблення теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо управління фінансовим станом лісогосподарських підприємств.

Постановка завдання. Поняття фінансової стійкості підприємства широке й багатогранне. Тому в сучасній аналітичній літературі трактування його суті, побудова і вибір оцінювальних показників неоднозначні й недостатньо аргументовані. Крім того, на сьогодні, до кінця не визначені питання про межі та можливості найефективнішого використання методів оцінювання фінансової стійкості в практичній діяльності суб'єкта господарювання, а також алгоритми й інтерпретація цих показників із урахуванням галузевих особливостей.

Разом з тим вітчизняна наука не забезпечує теоретичною базою практичну діяльність підприємств з оцінювання й прогнозування їх фінансової діяльності за «слабкими сигналами» порушень у фазах циклу кругообороту капіталу, що не дозволяє вчасно діагностувати фінансові проблеми й намітити шляхи виходу з ситуації, що склалася.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах господарювання для менеджерів вищої ланки постає проблема підвищення ефективності управління фінансовим станом підприємства, оскільки економічні перетворення, такі, як зміни податкового законодавства, зміни кредитного й валютного ринків спонукають їх до формування гнучкої фінансової політики й постійного моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовищ задля забезпечення прибутковості підприємства [3, с. 224]. Управління підприємством є складним процесом, який повинен виконуватися безперервно. На сьогоднішньому етапі розвитку економіки України цей процес ускладнюється кризовими явищами, особливо в умовах нестачі фінансових ресурсів.

Розроблення теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо управління фінансовим станом лісгосподарських підприємств розглянуто на прикладі ДП «Чернівецьке військо лісництво», яке є одним зі структурних підрозділів лісової галузі Буковини. Даний статус державне підприємство отримало у зв'язку з реорганізацією, яка виникла 1 липня 2019 року. До цього часу дане підприємство входило до складу «Івано-Франківський військовий ліспромкомбінат», що функціонувало на базі Сторожинецького військового лісництва, яке було створено ще в 1946 році. Дослідження складу та структури майна, а також джерел його формування проведено на основі балансу і наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Динаміка складу майна підприємства, тис. грн

Table 1. Dynamics of the enterprise property assets, thousand UAH

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення в сумі (+,-) звітного періоду до		Темп приросту (%) звітного періоду до	
				2016 року	2017 року	2016 року	2017 року
Необоротні активи, в т.ч.	1324	1269	18896	17572	17627	1 327,2	1389,0
- Відтерміновані податкові активи	510	510	510	0	0	0,0	0,0
- Основні засоби	814	759	18386	17572	17627	2 158,7	2322,4
Оборотні активи, в т.ч.	2698	4029	3398	700	-631	25,9	-15,7
- Запаси	1364	1497	1130	-234	-367	-17,2	-24,5
- Виробничі запаси	322	329	377	55	48	17,1	14,6
- Готова продукція	1040	1166	751	-289	-415	-27,8	-35,6
- Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1009	1165	1273	264	108	26,2	9,3
- Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	80	297	704	624	407	780,0	137,0
- Гроші та їх еквіваленти	146	899	175	29	-724	19,9	-80,5
- Рахунки в банках	143	893	172	29	-721	20,3	-80,7
- Інші оборотні активи	99	166	103	4	-63	4,0	-38,0
Усього активи	4022	5298	22294	18272	16996	454,3	320,8

Отже, сума майна підприємства становила 4022 тис. грн, 5298 тис. грн та 18272 тис. грн відповідно у 2016, 2017, та 2018 роках. Таким чином спостерігається стійка тенденція до збільшення суми майна протягом періоду дослідження з року в рік.

Динаміка є позитивною, адже збільшення суми майна підприємства свідчить про розширення обсягів діяльності та значне дооцінювання основних засобів у 2018 році. Проте не слід забувати і про вплив інфляції. За весь період дослідження сума майна збільшилася на 18272 тис. грн або 454,3%, а за останні два роки – на 16996 тис. грн або 320,8%.

Збільшення суми майна протягом 2016–2018 років відбулося за рахунок збільшення суми необоротних активів на 17627 тис. грн або 1389%; збільшення суми оборотних активів у 2017 році на 700 тис. грн або 25,9%. Тобто сума необоротних активів збільшувалася більшими темпами, ніж оборотних активів, що підтверджує їх значну роль у процесі виробництва та реалізації продукції. На ДП «Чернівецьке військове лісництво» необоротні активи складаються переважно з основних засобів. Також протягом досліджуваних років у балансі підприємства відображено відтерміновані податкові активи в сумі 570 тис. грн. Сума основних засобів підприємства становила 18896 тис. грн у 2018 році, що на 17572 тис. грн (2158%) більше значення 2016 року та на 2322 тис. грн (2322,4%) більше значення 2017 року. Такі зміни свідчать про значне дооцінювання основних засобів з року в рік, а особливо у 2018 році.

У складі оборотних активів у 2018 році порівняно з 2017 роком відбулося зменшення таких складових мобільних активів, як запаси – на 367 тис. грн або 24,5% (за останні три роки на 234 тис. грн або 17,2%); готова продукція – на 415 тис. грн або 35,6% (за останні три роки дана складова зменшилася – на 289 тис. грн або 27,8%); грошові кошти та їх еквіваленти – на 724 тис. грн або 80,5% (проте за останні три роки їх сума збільшилася на 29 тис. грн або 19,9%); рахунки в банках – на 721 тис. грн або 80,8% (проте за останні три роки збільшились на 29 тис. грн або 20,3%); інші оборотні активи – на 63 тис. грн або 38% (проте за останні три роки збільшились на 4 тис. грн або 4%). Проте у складі оборотних активів у 2018 році порівняно з 2017 роком відбулося збільшення таких складових мобільних активів, як виробничі запаси – на 48 тис. грн або 14,6% (за останні три роки – на 55 тис. грн або 17,1%).

Негативним моментом, який слід відзначити, є збільшення у складі оборотних активів підприємства дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги – на 108 тис. грн або 9,3% (за останні три роки дана складова збільшилася на 264 тис. грн або 26,2%); дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків – на 407 тис. грн або 137% (за останні три роки її сума збільшилось на 624 тис. грн або 780%).

Важко зробити висновок щодо зміни майна лише за динамікою його складових. Важливо враховувати їх місце у складі майна, тобто необхідно аналізувати структуру активів – частку кожного елемента у загальній сукупності.

Структура майна ДП «Чернівецьке військове лісництво» є мобільною, тобто значно переважає питома вага оборотних активів протягом 2016 та 2017 років. Їх частка становила 67,1 та 76,0% відповідно у 2016 та 2017 роках. Причому даний показник з року в рік спадає: за весь період дослідження він знизився на 63,3%, а за останні два роки – на 72,2%. На таку ж величину, але в бік збільшення, змінилася частка необоротних активів, яка становила у 2016 році 32,9%, у 2017 році – 24,0%, а у 2018 році – 96,2%. Така структура майна засвідчує, що підприємство може приймати управлінські рішення більш гнучкі та маневрені, адже стосовно необоротних активів вони є більш обмеженими порівняно з оборотними активами. Необоротні активи ДП «Чернівецьке військове лісництво» протягом періоду дослідження в основному складаються із основних засобів з 61,5% у 2016 році до 96,2% у 2018 році. У структурі оборотних активів переважають запаси – їх частка становить 50,6%, 37,2% та 33,5%. Така ситуація пов'язана зі значними залишками готової продукції, зумовленої специфікою діяльності підприємства, значними обсягами палива, запасних частин, необхідних для вирубки лісу. Негативним є значна частка дебіторської заборгованості у сумі оборотних активів порівняно із середньостатистичними показниками вітчизняних підприємств. Питома вага дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги збільшувалась із 37,4% у 2016 році до 37,5% у 2018 році, що є негативною зміною.

У структурі оборотних активів досить значною є сума готової продукції, що може збільшувати втрати підприємства від знецінення та альтернативних втрат від

недовикористання економічних вигод в результаті інвестування коштів [2, с. 62]. Проте детальніше про це можна буде судити, оцінивши ліквідність, та співвідношення грошових коштів із зобов'язаннями підприємства. Нерозривним є зв'язок динаміки майна та джерел його утворення, тобто капіталу підприємства. Динаміка складу капіталу підприємства наведена в табл. 3.

Таблиця 2. Динаміка складу джерел формування майна підприємства, тис. грн

Table 2. Dynamics of the assets of enterprise property formation sources, thousand UAH

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення в сумі (+,-) звітного періоду до		Темп приросту (%) звітного періоду до	
				2016 року	2017 року	2016 року	2017 року
Власний капітал, у т.ч.	1862	1906	19814	17952	17908	964,12	939,56
– Зареєстрований капітал	1513	1513	1513	0	0	0,00	0,00
– Нерозподілений прибуток	349	392	203	-146	-189	-41,83	-48,21
– Капітал у дооцінках	0	0	18073	18073	18073	-	-
Поточні зобов'язання, в т.ч.	1403	2897	2245	842	-652	60,01	-22,51
– Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	71	63	124	53	61	74,65	96,83
– Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	420	264	927	507	663	120,71	251,14
– Кредиторська заборгованість за отриманими авансами	607	1063	601	-6	-462	-0,99	-43,46
– Кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	535	0	0	-535	0	-100,00	-
– Інші поточні зобов'язання	25	51	6	-19	-45	-76,00	-88,24
– Поточні забезпечення	0	1424	756	756	-668	-	-46,91
Всього капітал	4022	5298	22294	18272	16996	454,30	320,80

Отже, оскільки капітал є джерелом формування майна, логічним є те, що його загальна сума змінювалася на таку ж величину як і загальна сума майна. При цьому зростав як власний капітал, так і поточні зобов'язання. Але необхідно відзначити позитивну динаміку до більших темпів зростання власного капіталу над позиковим, адже дане джерело формування активів є стабільним. Сума власного капіталу становила 1862 тис. грн, 1906 тис. грн та 19814 тис. грн відповідно у 2016, 2017, та 2018 роках. Тобто приріст за весь період дослідження склав 17952 тис. грн або 964,12%. Майже незмінною у складі власного капіталу є така стаття, як нерозподілений прибуток. Єдиною динамічною складовою власного капіталу є капітал у дооцінюваннях, який збільшився за весь період дослідження на 18073 тис. грн. Сума позикового капіталу підприємства у 2018 році становила 2245 тис. грн, що на 1381 тис. грн або 60,1% більше значення 2016 року та на 652 тис. грн або 22,5% менше суми 2017 року. Таке зменшення зумовлене зниженням кредиторської заборгованості за розрахунками. Натомість сума кредиторської заборгованості за заборгованість за розрахунками з бюджетом значно збільшилась і становила у 2018 році 927 тис. грн проти значення у 2016 році 420 тис. грн. Отже, на підприємстві високим є рівень стійкості, адже частка власного капіталу підприємства становить 88,9% у 2018 році. Дане значення є на 42,6% більшим за значення 2016 року, також позитивна зміна щодо збільшення показника на 52,9% прослідковується за 2017–2018 роки.

У структурі власного капіталу протягом 2016–2017 років переважає зареєстрований капітал, питома вага якого збільшується з року в рік: значення показника становило 73,4% та 79,6 відповідно у 2016 році та 2016 році. У 2018 році значно зростає

капітал у дооцінюваннях і становить 91,2%. Незначною у власних фінансових ресурсах є частка нерозподіленого прибутку, значення якого у 2018 році становило 1,2%. Питома вага поточних зобов'язань є меншою за 50% (крім 2017 року – 54,7%) від загальної суми фінансових ресурсів ДП «Чернівецьке військове лісництво». Тобто структура капіталу з року в рік стає менш ризикованою, адже засвідчує поступову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. У складі позикового капіталу переважає у двох останніх роках кредиторська заборгованість за розрахунками – її частка не дуже значна. Це пов'язано з чіткою тенденцією до зниження сум кредиторської заборгованості за отриманими авансами, сум кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом. Отже, сума майна ДП «Чернівецьке військове лісництво» збільшилася за період дослідження, що засвідчує розширення обсягів діяльності. Структура майна є мобільною, адже переважають оборотні активи (протягом 2016–2017 років), які складаються переважно із запасів. Необоротні активи складаються переважно із основних засобів.

Розглядаючи динаміку джерел утворення майна, необхідно відзначити, що, збільшення абсолютної суми власного капіталу призвело до збільшення його частки за рахунок збільшення капіталу в дооцінюваннях, що свідчить про те, що підприємство фінансується переважно за рахунок власних коштів. Така структура джерел формування майна є менш ризикованою, адже підприємство значно менше залежить від позикових ресурсів.

Зупинимось детальніше на оцінюванні основних показників фінансового стану ДП «Чернівецьке військове лісництво». Традиційно аналіз фінансового стану розпочинають із оцінюванні ліквідності: оцінювання ліквідності балансу та аналізу власне показників ліквідності. Розпочнемо із оцінювання ліквідності балансу підприємства, яку визначимо на основі балансу, та наведемо в табл. 3, 4 та 5.

Таблиця 3. Оцінювання ліквідності балансу підприємства за 2016 рік, тис. грн

Table 3. Assessment of the enterprise balance liquidity in 2016, thousand UAH

Показник	Сума	Порівняння	Показник	Сума
Абсолютноліквідні активи (A1)	292	<	Термінові пасиви (П1)	1142
Середньоліквідні активи (A2)	1089	>	Короткотермінові пасиви (П2)	0
Малоліквідні активи (A3)	1686	>	Довготермінові пасиви (П3)	491
Неліквідні активи (A4)	1324	<	Постійні пасиви (П4)	1862
Разом	4022	=	Разом	4022

За даними табл. 3 бачимо, що баланс підприємства за 2016 рік не є абсолютно ліквідним, оскільки не виконується дві із 4-х умов ліквідності балансу, а саме абсолютно ліквідні активи не перевищують термінові пасиви та неліквідні активи не перевищують постійні пасиви.

Оцінювання ліквідності балансу підприємства за 2017 рік наведено в табл. 4.

Таблиця 4. Оцінювання ліквідності балансу підприємства за 2017 рік, тис. грн

Table 4. Assessment of the enterprise balance liquidity in 2017, thousand UAH

Показник	Сума	Порівняння	Показник	Сума
Абсолютноліквідні активи (A1)	1798	>	Термінові пасиви (П1)	1063
Середньоліквідні активи (A2)	1165	>	Короткотермінові пасиви (П2)	0
Малоліквідні активи (A3)	2994	>	Довготермінові пасиви (П3)	495
Неліквідні активи (A4)	1269	<	Постійні пасиви (П4)	1906
Разом	5298	=	Разом	5298

За даними табл. 4 бачимо, що баланс підприємства за 2017 рік не є абсолютно ліквідним, оскільки не виконується дві із 4-х умов ліквідності балансу, а саме середньоліквідні активи не перевищують короткотермінові пасиви та неліквідні активи не перевищують постійні пасиви.

Оцінювання ліквідності балансу підприємства за 2018 рік наведено в табл. 5.

Таблиця 5. Оцінювання ліквідності балансу підприємства за 2018 рік, тис. грн

Table 5. Assesment of the enterprise balance liquidity in 2018, thousand UAH

Показник	Сума	Порівняння	Показник	Сума
Абсолютноліквідні активи (A1)	453	<	Термінові пасиви (П1)	1363
Середньоліквідні активи (A2)	1990	>	Короткотермінові пасиви (П2)	0
Малоліквідні активи (A3)	2260	>	Довготермінові пасиви (П3)	235
Неліквідні активи (A4)	18896	<	Постійні пасиви (П4)	19814
Разом	22294	=	Разом	22294

Отже, як і в 2016 році невиконання першої умови ліквідності балансу, а саме «абсолютно ліквідні активи не перевищують термінові пасиви» та невиконання протягом усіх трьох років четвертої умови ліквідності балансу, а саме «неліквідні активи не перевищують постійні пасиви», свідчить, що баланс підприємства за 2018 рік не є абсолютноліквідним.

Ліквідність розглядається як здатність підприємства швидко продати свої активи й отримати кошти для оплати своїх зобов'язань [12, с. 337].

Аналіз ліквідності здійснюється на підставі порівняння поточних активів та поточних зобов'язань.

Таблиця 6. Динаміка показників ліквідності підприємства

Table 6. Dynamics of the enterprise liquidity indicators

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення (+,-) звітного періоду до	
				2016 року	2017 року
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,880	0,810	0,640	-0,240	-0,170
Коефіцієнт проміжної ліквідності	1,050	1,180	1,090	0,040	-0,090
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,920	1,390	1,510	-0,410	0,120

Отже, коефіцієнт абсолютної ліквідності перевищує нормативні значення протягом усього періоду, що засвідчує високий рівень абсолютної ліквідності та є позитивним, адже свідчить, що за рахунок абсолютноліквідних активів (грошових коштів та поточних фінансових інвестицій) підприємство в змозі погасити свої поточні зобов'язання. Проте протягом 2016–2018 років спостерігається спадна тенденція.

Стосовно коефіцієнта проміжної ліквідності можна зробити наступний висновок. Значення коефіцієнта вище нормативного значення 0,7–0,8. Це свідчить про здатність підприємства розрахуватися за своїми поточними зобов'язаннями за рахунок середньоліквідних активів. Коефіцієнт проміжної ліквідності становить 1,05, 1,18, 1,09 відповідно у 2016, 2017, та 2018 роках. За період дослідження показник збільшився на 0,04, проте за останні два роки динаміка є негативною – зменшення на 0,09. Така ситуація на підприємстві зумовлена низьким рівнем дебіторської заборгованості. У підприємства є передумови погасити свої поточні зобов'язання у разі необхідності за рахунок своїх оборотних активів, про що свідчить значення показника загальної ліквідності: у

2018 році значення показника становило 1,51, що на 0,12 більше рівня 2017 року та на 0,41 менше, ніж у 2016 році. Норматив коефіцієнта загальної ліквідності складає більше 1.

Перейдемо до аналізу фінансової стійкості підприємства. Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, які забезпечують розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику [10, с. 105]. Аналіз фінансової стійкості підприємства розпочнемо з аналізу показників фінансової стійкості підприємства, яку доцільно здійснювати на підставі комплексу показників (табл. 7).

Таблиця 7. Динаміка показників фінансової стійкості підприємства

Table 7. Dynamics of the enterprise financial stability indicators

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення (+,-) звітнього періоду до	
				2016 року	2017 року
Рентабельність активів	2,311	3,734	-1,377	-3,688	-5,111
Рентабельність діяльності	0,876	1,77	-1,311	-2,187	-3,081
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,862	0,562	7,990	7,128	7,428
Коефіцієнт покриття	1,923	1,391	1,514	-0,409	0,123
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами	0,48	0,281	0,339	-0,141	0,058
Коефіцієнт зношення основних засобів	67,762	70,235	44,848	-22,91	-25,39

Отже, визначення показників фінансової стійкості показало, що рентабельність активів має негативну спадну динаміку до зменшення протягом усього періоду на -3,688 і у 2018 році даний коефіцієнт становив (-1,377). Рентабельність діяльності також має спадну негативну динаміку, оскільки у звітному році значення даного коефіцієнта є від’ємним. Незважаючи на таку ситуацію, можемо побачити, що коефіцієнт фінансової стійкості у 2016 році становить 0,862, у 2017 році – 0,562 та у 2018 році – 7,990. Спостерігається динаміка до зростання даного показника протягом усього періоду. Аналогічна ситуація й за показниками коефіцієнта покриття та забезпечення власними оборотними коштами.

Визначимо тип фінансової стійкості, який визначається фінансовим співвідношенням вартості матеріальних оборотних активів (запасів та витрат) і величини власних і позикових джерел коштів для їх формування [8, с. 418].

Розрахунок типу фінансової стійкості ДП «Чернівецьке військове лісництво» за 2016–2018 роки наведено в табл. 8.

Таблиця 8. Оцінювання типу фінансової стійкості підприємства, тис. грн

Table 8. Assessment of the enterprise financial stability type, thousand UAH

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення (+,-) звітнього періоду до	
				2016 року	2017 року
1	2	3	4	5	6
Власний капітал	1862	1906	19814	17952	17908
Необоротні активи	1324	1269	18896	17572	17627
Власні оборотні кошти	538	637	918	380	281
Запаси	1364	1497	1130	-234	-367

1	2	3	4	5	6
Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних коштів для формування запасів	-826	-860	-212	614	648
Довготермінові зобов'язання	757	495	235	-522	-260
Разом власних оборотних коштів і довготермінових зобов'язань	1295	1132	1153	-142	21
Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних коштів і довготермінових кредитів для формування запасів	-69	-365	23	92	388
Поточні зобов'язання	1403	2897	2245	842	-652
Разом основних джерел формування запасів	2698	4029	3398	700	-631
Надлишок (+), нестача (-) основних джерел формування запасів	2629	3664	3421	792	-243

Отже, виходячи з даних таблиці, бачимо, що на підприємстві для фінансування запасів вистачає власних оборотних коштів, довготермінових та поточних зобов'язань, тобто фінансовий стан можна характеризувати як нестійкий.

Таким чином, проведений аналіз фінансового стану дає можливість зробити висновок, що баланс підприємства є неліквідним, адже середньоліквідних активів не вистачає для погашення короткотермінових пасивів. Даний фактор позначився і на низькому значенні коефіцієнта проміжної ліквідності. Низьким є рівень платоспроможності, а також не досить вагомими передумови його відновлення в найближчий час. Позитивним є те, що станом на кінець 2018 року частка власного капіталу підприємства є набагато більшою, ніж 50% від загальної суми фінансових ресурсів підприємства. Тобто підприємство є незалежним від зовнішніх джерел фінансування. Тип стійкості на підприємстві є нестійким. Тобто для покриття запасів необхідно окрім власних оборотних коштів, залучити також і позиковий капітал, який представлений поточними зобов'язаннями.

Важливими показниками ефективності господарювання підприємства є результативні показники його діяльності абсолютні та відносні показники прибутковості, а також рівень ділової активності, про які далі піде мова [4, с. 120]. Рентабельність реалізації за валовим прибутком збільшилась у 2018 році порівняно з 2016 роком на 20,09%, а за останні роки показник мав негативну динаміку – зменшення на 25,42%.

Таблиця 9. Динаміка показників рентабельності підприємства

Table 9. Dynamics of the enterprise profitability

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення (+,-) звітного періоду до	
				2016 року	2017 року
Рентабельність реалізації за валовим прибутком	3,470	8,800	-16,620	-20,090	-25,420
Рентабельність реалізації за операційним прибутком	82,100	82,080	0,00	-82,100	-82,080
Рентабельність реалізації за чистим прибутком	0,880	1,180	-1,310	-2,190	-2,490
Рентабельність продукції за валовим прибутком	25,26	13,37	7,88	-17,38	-5,49
Рентабельність активів	2,311	3,734	-1,377	-3,688	-5,111
Рентабельність необоротних активів	7,628	7,959	-1,005	-8,633	-8,964
Рентабельність оборотних активів	78,628	4,319	-5,592	-84,22	-9,911
Рентабельність власного капіталу	2,249	9,129	-0,959	-3,208	-10,088
Рентабельність позикового капіталу	4,676	5,129	-7,661	-12,337	-12,790

Рентабельність продукції за валовим прибутком аналогічно до попереднього показника спала за весь період дослідження на 82,1%. Така зміна показників ефективності за валовим прибутком зумовлена його зменшенням протягом останніх двох звітних років та наявністю збитку в 2018 році. Рентабельність реалізації за операційним та чистим прибутком має негативну зміну. У 2018 році порівняно з 2016 роком темпи зростання відповідних видів прибутку були меншими, ніж темпи зростання виручки, як результат показники дещо зменшилися. Зменшення даних показників протягом двох останніх років очевидна – появи збитку у 2018 році. Оскільки темпи зростання капіталу та активів перевищили темп зростання чистого прибутку. Це негативно позначилося на рентабельності активів, у тому числі оборотних та необоротних; капіталу, в тому числі власного й позикового, протягом усього періоду дослідження. За два останні роки відповідні показники мали негативну динаміку в основному за рахунок зменшення суми прибутку у 2017 році порівняно з 2016 роком.

Комплексне оцінювання оборотності всього капіталу та окремих його елементів дає змогу оцінити капіталовіддачу та привабливість підприємства для інвесторів і всіх зацікавлених сторін. Інформацію щодо оборотності окремих елементів активів та капіталу дає така характеристика фінансового стану, як ділова активність [9, с. 125].

Розрахуємо динаміку показників ділової активності ДП «Чернівецьке військове лісництво» (табл. 10).

Таблиця 10. Динаміка показників ділової активності підприємства

Table 10. Dynamics of the enterprise business activity indicators

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення (+,-) звітного періоду до	
				2016 року	2017 року
Кількість оборотів дебіторської заборгованості	37,81	78,4	28,97	-8,84	-49,43
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	6	7	13	6	7
Кількість оборотів запасів	7,36	10,33	11,04	3,68	0,71
Тривалість обороту виробничих запасів	50	35	33	-16	-2
Кількість оборотів кредиторської заборгованості	18,47	23,62	39,72	21,25	16,1
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	19,81	15,46	9,19	-10,62	-6,27
Тривалість операційного циклу	56	40	46	-10	6
Тривалість фінансового циклу, дні	76	55	55	-21	0

Спостерігається позитивна динаміка тривалості операційного циклу. Його значення становило 56, 40 та 46 днів – відповідно у 2016, 2017 та 2018 роках. Тобто за весь період дослідження показник зменшився на 10 день. Така зміна зумовлена пришвидшенням оборотності запасів підприємства.

Результати проведеного дослідження свідчать, що найчастіше фінансові ускладнення у підприємств виникають внаслідок накопичення невиправданих (понаднормативних) залишків товарно-матеріальних цінностей на складах підприємства; погіршення показників виробничої діяльності (обсяги, якість і асортимент продукції тощо); затримання реалізації продукції (затоварювання, падіння цін і попиту, збільшення відтермінованої дебіторської заборгованості покупців); зниження рентабельності діяльності, а, отже, й суми прибутків і оборотних коштів; втрати оборотних коштів через не виважені управлінські рішення; вилучення коштів у підприємства адміністративним, судовим, податковим або інфляційним шляхом; інших

причин (збитки від стихійних лих, несподівані банкрутства боржників, зростання конкурентного тиску закордонних виробників, зміна митних процедур тощо).

Дослідження теорії та практики оцінювання фінансового стану й ефективного управління функціонуванням підприємства в умовах недостатньо визначеного та швидкозмінного зовнішнього середовища дозволяють сформулювати такі завдання, що стоять перед системою показників, покликаних служити інструментом діагностики та прийняття оптимальних управлінських рішень у цій сфері [5, с. 65]:

- кількісно та якісно оцінювати процес руху капіталу на підприємстві, причому як на певний момент часу (статика), так і за певний проміжок часу (динаміка);
- встановлювати стохастичні причинно-наслідкові зв'язки в процесі руху капіталу;
- виявляти чинники, що дестабілізуюче впливають на рух капіталу;
- вибирати оптимальні управлінські рішення щодо нейтралізації дестабілізуючих чинників, що впливають на рух капіталу, та стимулювати вплив позитивних факторів, які покращують цей процес.

Виходячи із цих завдань, для усестороннього оцінювання фінансового стану підприємства при прогнозуванні його господарського розвитку слід використовувати такі групи показників: майнового стану, фінансової ефективності, фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, ділової активності, фондової активності, методики розрахунку та сфери застосування яких наведена в додатках [7, с. 273].

Зміни в економічному середовищі, в якому працює підприємство вимагають і адекватних змін у методиці фінансового аналізу, при проведенні його як працівниками підприємства, так і його партнерами та власниками. В умовах динамічних змін середовища й дефіциту часу для проведення фундаментального фінансового аналізу все більшу роль починає відігравати діагностика фінансового стану підприємства на базі офіційної звітності, яка є публічною й доступна для більшості. Разом з тим методика такого аналізу на Україні в зв'язку з переходом на нову систему стандартів бухгалтерського обліку розроблена недостатньо.

Висновки. Стійкий фінансовий стан підприємства формується в процесі його всієї виробничо-господарської діяльності. Тому оцінювання фінансового стану можна об'єктивно здійснити не через один, навіть найважливіший показник, а тільки за допомогою комплексу, системи показників, що детально та всебічно характеризують господарський стан підприємства.

У процесі управління ефективністю діяльності підприємства варто виділяти та конкретизувати об'єкти такого управління, до найважливіших з яких відносять технологічні нововведення, особливо сучасні форми автоматизації та інформаційних технологій, продуктивність діючого устаткування; проблеми ресурсозбереження, зниження матеріаломісткості та енергоємності продукції (послуг), пропонується підприємством для реалізації продукція, ділові якості працівників, підвищення продуктивності праці, раціональне делегування відповідальності, постійне вдосконалення методів праці, стиль управління, достатній рівень розвитку мережі різноманітних інституцій ринкової та виробничо-господарської інфраструктури.

Conclusions. Stable financial status of the enterprise is formed in the course of its production and economic activity as a whole. Therefore, the assessment of financial status can be objectively carried out not by one, even the most important, indicator, but only by the set of

indicators systems characterizing the enterprise economic status in detail and comprehensively.

In the process of the enterprise efficiency management, it is necessary to identify and specify the objects of such management, the most important of which are technological innovations, especially modern forms of automation and information technologies, the efficiency of existing equipment; problems of resource saving, reduction of material consumption and energy consumption of products (services), products offered by the company for sale, business qualities of employees, the growth of their productivity, rational delegation of responsibilities, continuous improvement of work methods, management style, sufficient level of network of various market and production institutions infrastructure.

Список використаної літератури

1. Andriushchenko K., Ishchenko M., Sahaidak M., Tepliuk M. & Domina O. Prerequisites for the creation of financial and credit infrastructure of support for agricultural enterprises in Ukraine. *Banks and Bank Systems*. 2019. Vol. 14. No 2. P. 63–75. [https://doi.org/10.21511/bbs.14\(2\).2019.06](https://doi.org/10.21511/bbs.14(2).2019.06)
2. Grigoraş-Ichim C. E., Cosmulese C. G., Savchuk D., & Zhavoronok A. Shaping the perception and vision of economic operators from the Romania – Ukraine – Moldova border area on interim financial reporting. *Economic Annals-XXI*. 2018. Vol. 173 (9–10). P. 60–67. <https://doi.org/10.21003/ea.V173-10>
3. Ciubotariu M., Socoliuc M., Mihaila S., Savchuk D. Companies Image: Marketing and Financial Communications. *Marketing and Management of Innovations*. 2019. No. 3. P. 223–241. <https://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-17>
4. Grosu V., Anisie L., Hrubliak O., Ratsa A. Managerial accounting solutions: Lean Six Sigma application in the woodworking industry. *Economic Annals-XXI*. 2019. Vol. 176 (3–4). P. 118–130. <https://doi.org/10.21003/ea.V176-12>
5. Grosu V., Socoliuc M., & Hlaciuc E. Romanian enterprises behaviour in the process of improvement of economic and financial disclosure quality. *Economic Annals-XXI*. 2017. Vol. 167 (9–10). P. 63–69. <https://doi.org/10.21003/ea.V167-13>
6. Kosach I. A., Zhavoronok A. V., Fedyshyn M. F. & Abramova A. S. Role of commission receipts in formation of the revenue of the commercial bank. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol. 4 (31). P. 22–30. <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v4i31.190781>
7. Kovalchuk N. O., Marych M. G., Popova L. V., Viknianska A. O. Modeling of the optimal structure of meat processing enterprises. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol. 4 (31). P. 270–278. <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v4i31.190916>
8. Shkarlet S., Dubyna M., Shtyrkhun K., Verbitska L. Transformation of the Paradigm of the Economic Entities Development in Digital Economy. *WSEAS Transactions on Environment and Development*. 2020. Vol. 16. P. 413–422. <https://doi.org/10.37394/232015.2020.16.41>
9. Shkarlet S., Dubyna M., Hrubliak O., & Zhavoronok A. Theoretical and applied provisions of the research of the state budget deficit in the countries of Central and Eastern Europe. *Administratie si Management Public*. 2019. Vol. 32. P. 120–138. <https://doi.org/10.24818/amp/2019.32-09>
10. Shkarlet S., Kholiavko N., & Dubyna M. Territorial reform in the system of strategic management of energy-economic and information spheres of the state. *Economic Annals-XXI*. 2015. Vol. 5–6. P. 103–107.
11. Tereshenko O., Voloshanyk N., Savchuk D. Rate of costs on investment capital in emerging markets. *Society. Integration. Education Proceedings of the International Scientific Conference*. Vol. VI, May 24th–25th, 2019. P. 665–674. <https://doi.org/10.17770/sie2019vol6.3957>
12. Sosnovska O., Zhytar M. Financial architecture as the base of the financial safety of the enterprise. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4.4. P. 334–340. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-4-334-340>

References

1. Andriushchenko, K., Ishchenko, M., Sahaidak, M., Tepliuk, M., & Domina, O. (2019). Prerequisites for the creation of financial and credit infrastructure of support for agricultural enterprises in Ukraine. *Banks and Bank Systems*. Vol. 14, Issue 2, 63-75. [in English]. [https://doi.org/10.21511/bbs.14\(2\).2019.06](https://doi.org/10.21511/bbs.14(2).2019.06)

2. Grigoraş-Ichim, C.E., Cosmulese, C.G., Savchuk, D., & Zhavoronok, A. (2018). Shaping the perception and vision of economic operators from the Romania – Ukraine – Moldova border area on interim financial reporting. *Economic Annals-XXI*, 173(9-10), 60-67. [in English]. <https://doi.org/10.21003/ea.V173-10>
3. Ciubotariu, M., Socoliuc, M., Mihaila, S., Savchuk, D. (2019). Companies Image: Marketing and Financial Communications. *Marketing and Management of Innovations*, 3, 223-241. [in English]. <https://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-17>
4. Grosu, V., Anisie, L., Hrubliak, O., Ratsa, A. (2019). Managerial accounting solutions: Lean Six Sigma application in the woodworking industry. *Economic Annals-XXI*, 176 (3-4), 118-130. [in English]. <https://doi.org/10.21003/ea.V176-12>
5. Grosu, V., Socoliuc, M., & Hlaciuc, E. (2017). Romanian enterprises behaviour in the process of improvement of economic and financial disclosure quality. *Economic Annals-XXI*, 167(9-10), 63-69. [in English]. <https://doi.org/10.21003/ea.V167-13>
6. Kosach, I.A., Zhavoronok, A.V., Fedyshyn, M.F. & Abramova, A.S. (2019). Role of commission receipts in formation of the revenue of the commercial bank. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol. 4 (31). P. 22-30. [in English]. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i31.190781>
7. Kovalchuk, N.O., Marych, M.G., Popova, L.V., Viknianska, A.O. (2019). Modeling of the optimal structure of meat processing enterprises. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, Vol. 4 (31), 270-278. [in English]. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i31.190916>
8. Shkarlet, S., Dubyna, M., Shtyrkhun, K., Verbivska, L. (2020). Transformation of the Paradigm of the Economic Entities Development in Digital Economy. *WSEAS Transactions on Environment and Development*, Volume 16, 413-422. [in English]. <https://doi.org/10.37394/232015.2020.16.41>
9. Shkarlet, S., Dubyna, M., Hrubliak, O., & Zhavoronok, A. (2019). Theoretical and applied provisions of the research of the state budget deficit in the countries of Central and Eastern Europe. *Administratie si Management Public*, Vol. 32, 120-138. [in English]. <https://doi.org/10.24818/amp/2019.32-09>
10. Shkarlet, S., Kholiavko, N., & Dubyna, M. (2015). Territorial reform in the system of strategic management of energy-economic and information spheres of the state. *Economic Annals-XXI*, Vol. 5-6, 103-107. [in English].
11. Tereshenko, O., Voloshanyk, N., Savchuk, D. (2019). Rate of costs on investment capital in emerging markets. *Society. Integration. Education Proceedings of the International Scientific Conference*. Volume VI, May 24th-25th. 665-674. [in English]. <https://doi.org/10.17770/sie2019vol6.3957>
12. Sosnovska, O., Zhytar, M. (2018). Financial architecture as the base of the financial safety of the enterprise. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 4, 4. pp. 334-340. [in English]. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-4-334-340>